

סיכומי הדרך היומי

ת"ר ושיננתם שיהיו דברי תורה **מחודדים** בפ"ך (קידושין ל')

לעילוי נשמת אימי מורתי מרת שיינדל חיה חוה גאסט ע"ה בת הר"ר משה רוזנבאום זצ"ל נלב"ע יום רביעי כ"ט טבת תשע"ד ת.נ.צ.ב.ה.

מערכת: 073-249-0403 | sikumhadaf@bezeqint.net

לשמיעת הסיכומים: 0504-135-026

נא להתפלל עבור פינחס בן פייגא מרים

לעילוי נשמת אבי מורי הר"ר צבי בן ר' אברהם גאסט ז"ל נלב"ע י"ט תשרי תשס"ד לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת אחי הר"ר משה בן ר' צבי גאסט ז"ל נלב"ע ל"ג בעומר תשס"ז לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת הרב אברהם בן חיים גאסט ז"ל נלב"ע ו' טבת תש"ב ת.נ.צ.ב.ה.

דבר המערכת

למה לנצח תשכחנו

פרשת דברים נקבעה לקרותה בשבת חזון, הלא דבר הוא, וודאי יש 'דברים' בגו.

חומש דברים הוא חזרת התורה - משנה תורה, וכתבו תוספות ריש מסכת גיטין בשם רב האי גאון ובשם רבינו סעדיה: מה שנוהגין לכתוב י"ב שורות בגט ר"י שמע, משום דכתיב 'ספר כריתות' - כשיעור י"ב שיטין המפסיקין בין ארבעה חומשי ספר תורה, כדאמר בבבא בתרא (י"ג:) שצריך להניח ד' שיטין בין כל ספר וספר (סה"כ ט"ז שיטין), והפסק שבין חומש במדבר למשנה תורה לא חשיב הפסק, שאינו אלא חוזר ושונה מה שלמעלה. עכ"ד.

ומבואר מדבריהם שכשגומר לימודו ועומד לחזור עליו אזי גם אם הפסיק אה"כ אין זה נחשב הפסק, משום שדעתו עליו, כי גם עצם הלימוד נלמד אחרת כשדעתו לחזור עליו אה"כ, מפני שהוא לומד על מנת לדעת ולזכור, משנה תורה - על ידי חזרת התורה 'הואיל משה באר את התורה הזאת' - ביאור והבנת התורה הם אחרת.

ספר כריתות המפסיק את האישות נכתב רק ב"ב שיטין, מפני שאין דעתם לחזור, ועל ידו עוזבים ומתרחקים ונשכחים, ע"י שיטין של הרחקה מתגרשים וע"י שיטין של חזרה מתקרבים.

'אלה הדברים' - מתי מתקיימים 'הדברים' דהיינו דברי תורה, כמו שנתפרש בספרי עה"פ 'זהו הדברים האלה' - רק כשהם 'על לבבך' - כששמים אותו על הלב בבחינת משנה תורה, וע"י מתקיים 'ושננתם' - משנה תורה שיהיו דברי תורה מחודדים בפ"ך - 'הואיל משה באר את התורה הזאת'.

ובמסכתין להלן דף פ"א: ביארו את הפסוק 'על מה אבדה הארץ ויאמר ה' על עזבם את תורת' - שלא ברכו בתורה תחילה, ופירש הר"ן בשם רבינו יונה: 'כלומר, שלא הייתה התורה חשובה בעיניהם כל כך שיהא ראוי לברך עליה, אי חשיבות התורה הייתה הסיבה שאבדה הארץ, וברכת התורה שלאחריה נלמדת מק"ו מברכה שלפניה (ברכות כ"א.) - חשיבות התורה שלאחריה - החידוד והחזרה, נלמדת מק"ו שלפניה, וממנו נלמד - אם האי חשיבות שלפניה גרם למה שגרם ח"ו, האי חשיבות שלאחריה...

התשובה והתיקון ל'למה לנצח תשכחנו' תלויה בדינו, אם אנחנו נחשיב את התורה שאנו לומדים ונשתדל לזכרה ולא לשכחה, אזי גם הקב"ה לא ישכחנו, אם אנחנו משתדלים לקיים מאמר הכתוב 'תורת' אל תעזבו', יתוקן האמור 'תעזבו לאורך ימים', אם אנו נחשיב את התורה, יתוקן מה האמור 'כי אם מאוס מאסתנו עד מאוד'.

השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם

שבת קודש פרשת דברים - ט' אב תשע"ה

דף ס"ב ע"א

הוקפלו רוב המקצועות - התאנים שנשארו בשדה מותרות משום גזל, ופטורות מן המעשר, שהתייאשו מהן בעליהן והן הפקר, וכן נהגו כמה מהתנאים לאכול מהן, אך רבי יוסי בר יהודה החמיר על עצמו ולא אכל אף אחר שאמרו הבעלים: מדוע אינכם אוכלים, שחשש שמא אמר זאת מתוך רוע לב, שהתכוין להתלונן על אלו שכן אכלו.

רבי טרפון אכל מהנשארים אחר שהוקפלו המקצועות, ותפסו בעל השדה לתוך שק ורצה להשליכו לנהר, שסבר שהוא זה שגנב ממנו ענבים במשך כל השנה, ואמר רבי טרפון: אוי לו לטרפון שזה הורגו, והניחו וברח. וכל ימיו היה רבי טרפון מצטער שנשתמש בכתרה של תורה, שעונשו שנעקר מן העולם ק"ו מבלשצר שמת עקב שנשתמש בכלי קודש אחר שנעשו כלי חול. ואף שמותר לת"ח להשתמש בכתרה של תורה להפטר מדבר שאינו חייב בו, מ"מ כיון שבעל השדה חשד בו גם אחר שנודע לו שהוא רבי טרפון, ולא הניחו רק משום כבוד תורתו - רבי טרפון שהיה עשיר גדול היה לו לפייסו בממון.

'לאהבה את ה' אלוקיך לשמוע בקולו ולדבקה בו' - שלא יאמר אדם אקרא שיקראוני חכם, אשנה שיקראוני רבי, אשנה שאהיה זקן ואשב בישיבה, אלא למוד מאהבה וסוף הכבוד לבא.

עשה דברים לשם פעלם ודבר בהם לשמם, אל תעשם עטרה להתגדל בהם, ואל תעשם קורדום להיות עודר בו.

מותר לתלמיד חכם להודיע שהוא

ת"ח במקום שאין מכירים אותו, כדי שיפסקו דינו תחילה.

'ובני דוד כהנים היו' - היו חכמים שדינם ככהנים, שכהן נוטל חלק בראש, שנאמר 'וקדשתו' - לכל דבר שבקדושה, להיות עולה ראשון לתורה, ולברך ברכת המזון, וליטול מנה יפה ראשון.

דף ס"ב ע"ב

מותר לתלמיד חכם להודיע שהוא ת"ח ופטור ממיסים - מנת המלך, וכסף גולגולת, וארנונא [-סעודת המלך או שותפות המלך בבהמות].

מותר לתלמיד חכם לומר שהוא עבד לכומר עובדי האש שעבדיו פטורים ממיסים, ואינו כמודה בעבודת כוכבים, שמוכח שאמר כן רק להפטר ממיסים, ואף שהם סבורים שכוונתו לע"ז הוא לבו לשמים - שמתכוין שהוא עבד הקב"ה ש'אש אוכלה הוא'.

רב אשי מכר יער לעובדי האש, ואין בזה משום 'ולפני עור לא תתן מכשול', שרוב עצים שקונים הם להסקה ולא לע"ז.

הגודר 'עד הקציר' - סתם כוונת בני אדם היינו עד שיתחילו העם לקצור קציר חטים ולא קציר שעורים, אלא אם כן במקומו רגילים לקרות סתם קציר לקציר שעורים. והכל לפי זמן הקציר במקום שהיה בשעת הגדר, אם בהר אם בבקעה.

'עד הגשמים' או 'עד שיהיו גשמים' - אסור עד שתתד רביעה שניה. לרשב"ג - עד שיגיע זמנה של רביעה שניה.

עד שיפסקו הגשמים - לרבי מאיר אסור עד שיצא ניסן, לרבי יהודה עד שיעבור חג הפסח.

הגודר עד הקיץ, והוא בגליל וירד לעמקים - אע"פ שהגיע קיץ בעמקים אסור עד שיגיע קיץ בגליל. [וכן גדר עד הקציר והיה בהר וירד לבקעה - אסור עד שיגיע זמן קציר בהר].

יום ראשון פרשת ואתחנן - י' אב תשע"ה

דף ס"ג ע"א

הגודר 'עד הגשמים' - לת"ק אסור עד שתתד רביעה שניה, ולרשב"ג עד שיגיע זמנה של רביעה שניה. אמר 'עד הגשם' - לכו"ע אסור עד שיגיע זמנה של רביעה שניה. [כיון שאין זמן קבוע לתחילת הגשם לא מכניס אדם נפשו לספק, ודווקא בהוסיף ואמר 'עד הגשמים' במקום לומר 'עד הגשם' סברו חכמים שהתכוין עד שירדו גשמים].

זמן רביעה: לרבי מאיר: ראשונה לשאול ותן טל ומטר - ג' חשון, שניה לגודר עד הגשמים - ז' חשון, שלישית לתענית יחידים אם לא ירדו - כ"ג חשון. לרבי יהודה: ז' י"ז כ"ג. לרבי יוסי: ז' כ"ג ור"ח כסלו. [לשיטת אחרים: אמר 'עד הגשם'

אסור עד רביעה ראשונה, לחכמים עד שתתד, ולרשב"ג עד זמנה].

'קונם יין שאיני טועם השנה' או 'שנה זו' - נתעברה השנה אסור בה ובעיבורה. [אבל אמר 'שנה' - להרשב"א אין חודש העיבור בכלל, כיון שלא הוקבע נדרו לשנה זו דווקא, אע"פ שהוא בכל תאחר אם לא קיים נדרו בשנה זו, מ"מ אם לא נהג איסורו בשנה זו משלימו לשנה הבאה הפשוטה. ואפילו אומר 'שנה אחת מיום זה' אין חודש העיבור בכלל. להר"ן - אמר 'שנה אחת מיום זה' חודש העיבור בכלל, וחוכך כן גם באומר 'שנה' סתם כיון שהגדר חל מיד ואם פשע אין לו תשלומים. המשכיר בית חבירו לשנה ונתעברה השנה - לרשב"א אם אמר 'השנה' או 'שנה זו' נתעברה לשוכר, אך אין לו י"ג חודש רק בעומד בתחילת השנה, שאם עומד באמצעה הרי יש לו רק עד ראש השנה. להר"ן - כל שהיתה השכירות קודם לחודש העיבור ואמר 'שנה אחת מיום זה' יש לו י"ג חודש].

גדר 'עד ראש אדר' - לרבי יהודה: היינו עד ראש אדר הראשון. לרבי מאיר: אם לא ידע שהשנה מעוברת - עד ראש אדר הראשון, ואם ידע - עד ראש אדר השני. [והלכה כרבי יהודה, ובאדר ראשון כותבים בשטרות 'אדר' סתם, והכותב באדר ב' אדר סתם השטר מוקדם ופסול].

'עד סוף אדר' - עד סוף אדר א' [לרבי יהודה, ולרבי מאיר בלא ידע מהעיבור, ויש גורסים שאסור עד סוף אדר ב', ואף לרבי יהודה - ששני האדרים כחודש אחד].

דף ס"ג ע"ב

'קונם יין שאיני טועם עד שיהא הפסח' - לרבי יהודה נתכוון עד לליל פסח, שעה שהדרך לשתות יין. 'בשר שאיני טועם עד הצום' - נתכוון עד לפני ליל הצום שדרך לאכול בשר בסעודה המפסקת. לרבי יוסי בנו - הוא הדין ב'קונם שום שאיני אוכל עד שתהא שבת' שנתכוון עד ליל שבת, שעה שדרך בני אדם לאכול שום. [לרמב"ן אין הלכה כדבריהם, שאין מוכח שזו כוונתו, ולהרא"ה הלכה כדבריהם].

'קונם שאני נהנה לך אם אין אתה נוטל לבנך כור חטים וב' חביות יין': לת"ק - יכול להפר שלא ע"פ חכם, כיון שגדרת לכבודי זהו כבודי. לרבי מאיר - אסור עד שיטול. 'קונם שאתה נהנה לי אם אין אתה נותן לבני כור חטים וב' חביות יין' - לרבי מאיר אסור עד שיתן, לחכמים יכול לומר: הריני כאילו התקבלתי. היה מסרב לשאת בת אחותו, ואמר 'קונם שהיא נהנית לי לעולם', וכן המגרש אשתו ואמר 'קונם אשתי נהנית לי לעולם' - הרי אלו מותרות להנות ממנו, שלא התכוון אלא לאישות. היה מסרב בחבירו שיאכל אצלו, ואמר 'קונם לביתך שאני נכנס, טיפת צונן שאני טועם' - מותר להכנס לביתו ולטעום טיפת צונן, שלא

פְּתַח בַּכְבוֹד אֲבִיו וְאִמּוֹ - אילו היית יודע שמבזין אביך ואמך על שאתה קל בנדרים [שקורין אותך רשע בן רשע, או שאומרים שלמדת מהם לזלזל בנדרים] - לרבי אליעזר פותחים בו, ולחכמים אין פותחים.

פְּתַח בַּכְבוֹד הַמְּקוּם - אילו היית יודע כשנדרת שהיית מיקל בכבוד המקום, נחלקו התנאים בדעת רבי אליעזר: לרבי צדוק פותחים בו, ולחכמים בזה לכו"ע אין פותחים, וטעמם: לאביי - משום שאין נדרים ניתנים יפה, שלא יעיז פניו לומר שאעפ"כ היה נודר הגם שבאמת היה נודר. [וזהו גם טעמם של חכמים החולקים על רבי אליעזר שאין פותחים בכבוד אביו ואמו. ורבי אליעזר סובר שרק בכבוד המקום יש חשש זה]. לרבא - כיון שפתח זה שייך בכל הנדרים יש לחשוש שיתיר אדם לעצמו בלא שאלת חכם. [וזהו גם טעמם של חכמים החולקים על רבי אליעזר כנ"ל, ורבי אליעזר סבר שחשש זה שייך רק בכבוד המקום שהוא פתח לכל הנדרים, משא"כ כבוד אב ואם שיש נדרים קלים שאין בהן משום זלזול בכבודם. לפירוש שני בר"ן: רבא מודה לאביי שטעמם של חכמים החולקים על רבי צדוק וסוברים שגם לרבי אליעזר אין פותחים בכבוד המקום הוא מטעם שמא לא יעיז פניו. אלא בא להסביר טעמם של חכמים החולקים על רבי אליעזר ואוסרים לפתוח בכבוד אביו ואמו].

מוֹדִים חַכְמִים לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּדַבְרֵיהֶם שֶׁבִּינוּ לְבִין אֲבִיו וְאִמּוֹ שְׁפוֹתָחִים בַּכְבוֹדָם, לאביי שטעמם של חכמים שאין פותחים בכבוד אביו ואמו מחשש שלא יעיז לומר שהיה נודר אע"פ שמזלזל - בזה אין קיים החשש שהרי כבר התחצף לנודר במקום כבודם. לרבא - כיון שבשאר נדרים אין פותחים בכבוד אביו ואמו ורק באופן זה פותחים בכך, אין לחשוש שיתיר מעצמו.

פְּתַח בְּנוֹלָד, כגון קונם שאיני נהנה מאיש פלוני ונעשה סופר שהכל נצרכים לו, או שהיה משיא את בנו, או קונם בית זה שאני נכנס ונעשה בית הכנסת, ואילו היה יודע שיהיה כך לא היה נודר - לרבי אליעזר פותחים בו, ולחכמים אין פותחים בו, שאינו שכיח ואינו עושה הנדר כטעות. [אבל חרטה שכיחה].

מִקּוּרוֹ שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר שְׁפוֹתָחִים בְּנוֹלָד: שהרי יתרו השביע את משה לשבת בארץ מדין, והקב"ה פתח לו בנולד, שנאמר 'כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך'. ולחכמים: אותם האנשים היו דתן ואבירם ועדיין חיו, שהרי היו בעדת קרח, ו'כי מתו' היינו שירדו מנכסיהם ועני חשוב כמת, ושכיח הוא ואינו נולד.

ד' חשובים כמת: עני (כנ"ל), מצורע - שנאמר 'אל נא תהי כמת', סומא - שנאמר 'במחשכים הושיבני כמתי עולם', ומי שאין לו בנים - שנאמר 'הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי'.

הַמוֹדֵר הַנָּאָה מִחֲבִירוֹ אֵין מִתִּירִין לוֹ אֲלֵא בְּפָנֵי חֲבִירוֹ, שנאמר 'ויאמר ה' אל משה במדין לך שוב מצרים' - במדין נדרת, שנאמר 'ויאל משה', לך והתר נדריך במדין בפני יתרו. [הטעם: י"א כדי שיתבייש מחבירו שהנדר היה להנאתו, וי"א מפני החשד שחבירו אינו יודע מהיתרו. ונפק"מ: בנדר שאינו לטובת חבירו - רק טעם ב' קיים, ובהודיעו שאז אינו חושדו - רק טעם א' קיים. ובדיעבד אם התירו שלא בפניו נחלקו הראשונים אם מותר, ובמקום מצוה מתירים לכתחילה].

צְדָקִיָּה רָאָה אֶת נְבוֹכַדְנֶצַּר אוֹכֵל אַרְנֶבֶת חַיָּה, והשביעו נבוכדנצר שלא יגלה זאת, והתירוהו סנהדרין שלא בפני נבוכדנצר [משום דבר מצוה - שהיה מצטער מחמת כן ומתבטל ממלאכת שמים, ושיש להם לקיים מצות המלך], והענישם נבוכדנצר.

לְרַבִּי מֵאִיר יֵשׁ דְּבָרִים שֶׁהֵן כְּנוֹלָד וְאֵינֶן כְּנוֹלָד, ואין חכמים מודים לו - קונם שאני נושא את פלונית שאביה רע, אמרו לו: מת אביה, או אמרו לו: עשה תשובה. קונם לבית זה שאני נכנס שהכלב רע בתוכו, או שהנחש בתוכו, אמרו לו: מת הכלב או שנהרג הנחש. לרב הונא: משום שתולה נדרו בדבר, לרבי יוחנן - היינו באופן שנתברר שכבר בשעת הנדר היה מת, והיה הנדר בטעות, ופרכו דבריו שמהמשנה להלן משמע שכאן התיר רבי מאיר אף באופן שמת אחר כך.

לְרַבִּי מֵאִיר פּוֹתָחִים מֵהַכְּתוּב בַּתּוֹרָה, כגון המודר לחבירו ממנו אומרים לו אילו היית יודע שאתה עובר על 'לא תקום', 'לא תטור', 'לא תשנא', 'ואהבת', 'וחי אחיך עמך', כיון שאין איסורים אלו חמורים בעיני בני אדם אין חוששים שגם אם נדרו על דעת כן יתבייש ויאמר שקר שלא נדר על דעת כן.

מֵה שֶׁשִּׁנְיָנוּ שְׁפוֹתָחִים שְׁבִזָּה שְׂאִינוּ מִפְּרִנְסוֹ עוֹבֵר ב'וְחֵי אַחִיךָ עִמָּךְ' אף שמוטל על הגבאים לפרנסו, ויכול המדיר ליתן לפרנסים, מ"מ עד שלא בא לידי הגבאי וביקש ממנו לפרנסו חייב לטפל בו.

פּוֹתָחִים לְאָדָם בְּכְתוּבַת אִשְׁתּוֹ - אם הדיר את אשתו ומחמת כן צריך לגרשה, שואלים אותו: אילו היית יודע שיהא עליך לפרוע כתובתה כלום נדרת, אם משיב: לא, מתירים לו.

מִטְּלָטְלִין: לבעל חוב - מלווה עצמו נגבים, אבל לא מיתומים. לכתובה: לרבי מאיר - משתעבדים

אף לגבות מיתומים. לחכמים - אינם משועבדים אפילו לגבות מבעל עצמו [כיון שאין זמן גבייתה ידוע ושוא לא תגבה לעולם, אין דעתה סומכת אלא על הקרקע].

סידור לבעל חוב: מחלוקת אמוראים האם למדים מערכין שמסדרים לו - שמניחים לו מיטה ומפץ וכלי אומנותו ומזון י"ב חדש, או אין מסדרים. אך אף לסוברים שמסדרים, גם אם מותר על הסידור ומשלם כל מה שיש לו, אינו נפטר משאר החוב, וזה מה שאמר רבי עקיבא לזה שהיתה כתובת אשתו מרובה, שאף אם תמכור שער ראשך לשלם כל מה שתוכל, אין מקרעים הכתובה, שאם ימצא לך לאחר מכן תחזור ותגבה השאר. [שאינ למדים מערכין אלא שמסדרים, אך לא שנפטר מהשאר].

יום רביעי פרשת ואתחנן - י"ג אב תשע"ה

דף ס"ו ע"א

פותחים בשבתות ויו"ט - אילו היית יודע שאסור להצטער בשבת היית נודר, אם השיב: לא, מתירים לו. בראשונה אמרו שמותר רק בשבתות ויו"ט, עד שלימד רבי עקיבא שנדר שהותר מקצתו הותר כולו [שנאמר: 'ככל היוצא מפיו יעשה' - דווקא כשכולו קיים], ולכן מותר בכל הימים.

קונם שאיני נהנה לכולכם - הותר אחד מהן הותרו כולן [ונחלקו לעיל (כ"ז) אם מדובר במשנה לשונו או במעמידו]. אך אם פירט כל אחד - מותר רק בזה שהתירו לו, ולרבי שמעון היינו באומר 'קרבן' לכל אחד ואחד, אבל אם כללם בכלל אחד אפילו אמר לזה לזה בלי וא"ו - הותר באחד הותר בכולם [וכן הלכה]. תלאם זה בזה - הותר הראשון הותרו כולן, הותר האחרון - האחרון מותר וכולן אסורין, הותר האמצעי - הימנו ולמטה מותר הימנו ולמעלה אסור.

אסר על עצמו כל מיני יין או כל מיני בצל מפני שמזיקים לו - ונודע לו שמין אחד אינו מזיק, מותר בו אף בלא התרה, וכיון שמותר בו מותר בכולם.

פותחים לאדם בכבוד עצמו ובניו - אם הדיר אשתו וצריך לגרשה שואלים אותו: אילו היית יודע שמדברים עליך ועל בנותיך היית נודר, ואין חוששים שיתבייש וישקר.

קונם שאני נושא את פלונית כעורה ונתברר שטעה והיא נאה - מותר, שהוא נדר בטעות. לרבי ישמעאל אפילו נעשית נאה אח"כ, שסובר פותחים בנולד. וכן היה במי שנדר הנאה מבת אחותו מפני שהיא כעורה, וייפה אותה רבי ישמעאל שהחליף שן תותבת שלה לשן זהב משלו, והתירה. ואמר: בנות ישראל נאות הן, אלא שהעניות מנוולתן, וכשמת נשאו עליו בנות ישראל קינה. [והלכה כחכמים שאין פותחים בנולד].

אחד הדיר אשתו עד שתטעים תבשילה לרבי

יהודה ורבי שמעון - רבי יהודה טעם, באומרו: לעשות שלום בין איש לאשתו אמרה הקב"ה למחות שמו שנכתב בקדושה משום ספק, אני על אחת כמה וכמה. רבי שמעון לא טעם, וקילל הבעל שימות ושיקראו בניו בני אלמנה, (ועוד) כדי שלא יתרגלו לנדור.

אחד הדיר אשתו עד שתירק ברשב"ג, ורקקה על בגדו. אמר רבינא: כיון שנתכוין לבזותו - לרקוק על בגדו של רשב"ג נחשב בזיון רב, ומותרת.

אחד הדיר אשתו עד שתראה לרבי ישמעאל ברבי יוסי שום דבר נאה בה, ומצא ששמה 'לכלוכית', ונאה לה מאחר שהייתה מלאה מומים.

בן בבל נשא בת ארץ ישראל, ולא הבינה לשונו כשביקש לה לבשל וכו', וכשביקש שתביא שתי בוציני - אבטיחים, חשבה שכוונתו לנרות, ומתוך כעס אמר לה הבעל שתשברם על ראש 'בבא' - מפתן השער, והיא סברה שכוונתו לראשו של בבא בן בוטא, וכך עשתה, ובירכה בבא בן בוטא שבגלל שעשתה רצון בעלה יצאו ממנה שני בנים כמותו.

הדרן עלך רבי אליעזר

יום חמישי פרשת ואתחנן - י"ד אב תשע"ה

דף ס"ז

פרק עשירי - נערה המאורסה

נערה המאורסה אביה ובעלה מפירים נדריה, ואין אחד יכול להפר בלא השני. [והוא הדין בקטנה בת י"א. אבל בוגרת אין לה הפרה, שאין לאביה רשות בה, ואין הארוס יכול להפר בלא שותפות האב].

הפר אחד מהן וקיים האחר ושוב שאל על הקמתו והפר לה - אסורה, שכבר נתבטלה הפרת הראשון. [לרמב"ן - יכול הראשון לחזור ולהפר יחד עם השני ולהתירה. לרמב"ם - כל שחלה הקמה בין הפרת אחד להפרת השני שוב אינו יכול להפר].

לרבה המקור שנערה המאורסה אביה ובעלה מפירין נדריה הוא מהפסוק 'ואם היו תהיה לאיש ונדריה עליה' - וי"ו מוסיף על ענין ראשון המדבר בנערה בבית אביה שאביה מפר לה, ומבאר הפסוק שאם נתארסה צריך הארוס להפר לה בנוסף להפרת האב. ובהכרח הפסוק מדבר בארוסה ולא בנשואה - שהרי דין נשואה נאמר בהמשך: 'ואם בית אישה נדרה וגו', ועוד, שנאמר 'תהיה' שהוא לשון קידושין. ובהכרח אין כוונת הפסוק שרק האב יכול להפר ואין לבעל אלא כח הקמה - שא"כ למה נכתבה הפרשה הראשונה ('ואסרה איסר בבית אביה...') שהאב מפר לפנויה, והלא קל וחומר הוא מכך שמפר לבדו כשהיא כבר ארוסה. ובהכרח אין כוונת הפסוק שהארוס מפר לבדו

ואין לאב אלא כח הקמה - שא"כ למה נכתבה הפרשה השלישית ('ואם בית אישה נדרה..') שהבעל מפר נדרי אשתו, והלא אם הארוס מפר לבדו ק"ו לאחר נשואין.

יום שישי פרשת ואתחנן - ט"ז אב תשע"ה

דף ס"ח ע"א

לדבי רבי ישמעאל המקור שנערה המאורסה אביה ובעלה מפירין נדריה הוא מהפסוק 'בין איש לאשתו בין אב לבתו בנעוריה בית אביה', והפסוק 'ואם היו תהיה לאיש' בא ללמד שאם מת הבעל נתרוקנה הרשות לאב, שמקיש קודמי הויה שניה לקודמי הויה ראשונה שאב מיפר לבד, וגם לרבה הסובר שהפסוק בא ללמד על ארוסה, עדיין יש לדרוש זאת מהכפילות 'היו תהיה', ומהפסוק 'בין איש לאשתו' דורש רבה שהבעל מיפר נדרים שבינו לבינה. [בנוסף לנדרי עינוי נפש המפורשים בתורה. לדעת הר"ן גם אב מיפר רק נדרים אלו, ולהרמב"ם האב מיפר כל נדרי בתו].

איבעיא בגדר הפרת אב וארוס בשותפות - אם כל אחד מיגז גייז או מיקליש קליש, ונפקא מינה בנדרה משני זיתים, ושמע אחד מהם והפר חלקו, ואכלה, אם לוקה או לא, ולמסקנא: לבית שמאי מיגז גייז, ולבית הלל מיקליש קליש.

לא שמע הבעל, או שמע והפר, או לא הפר, ומת ביום שמעו - נתרוקנה רשות לאב. אבל שמע הבעל וקיים, או מת ביום שלאחריו - אין האב יכול להפר.

שמע האב והפר, ולא הספיק הבעל לשמוע עד שמת האב - לא נתרוקנה רשות האב לבעל, ואינו יכול להפר לה. ואף שבשעה שהפר האב עדיין לא שמע הבעל ולא זכה בנדר ובהפרת האב הוקלש מאוד הנדר.

שמע בעלה והפר, ולא הספיק האב לשמוע עד שמת הבעל - נתרוקנה רשות הבעל לאב, ומפר לה. ואף שלא שמע אביה בשעה שהפר בעל, אין אומרים שהוקלש הנדר מאוד ואינו ראוי ליורשו - שמשמת הבעל בטלה הפרתו, וחזר הנדר לתוקפו וראוי לאב ליורשו.

שמע בעלה והפר, ולא הספיק האב לשמוע עד שמת - אין הבעל יכול להפר, שאין הבעל מיפר אלא בשותפות. ואף שלא שמע האב כלל מהנדר, אין אומרים שהפרת הבעל הקלישה מאוד הנדר ויוכל לזכות בו להפר לבדו.

שמע אביה והפר, ולא הספיק הבעל לשמוע עד שמת: לבית שמאי - חוזר האב ומפר חלקו של בעל, שהפרת שותפות האב והבעל כל אחד מיגז גייז, וכשהפר האב חלקו בלבד וחלק הבעל עדיין קיים כשמת הבעל ראוי לאב לירש זכות הפרתו. לבית הלל - אין האב יכול להפר חלקו של הבעל, שהפרת אחד מהם מיקלש קליש, וכשהפר האב

הוקלש גם חלקו של הבעל ואינו חשוב ליורשו. [חזרה ונתארסה בו ביום - אביה ובעלה האחרון מפירים נדריה].

שבת קודש פרשת ואתחנן - ט"ז אב תשע"ה

דף ס"ט ע"א

נשאלים על ההיקם בו ביום, ושוב אפשר להפר הנדר בו ביום, אך אין נשאלים על ההיפר, שלא שייך שאלה אלא בהיקם שהוא כעין נדר, ואין אומרים שהוקשה הפרה להקמה.

אמר: 'קיים לכי קיים לכי', ונשאל על הקמה הראשונה - חלה הקמה השניה, אף שלא חלה בשעה שאמרה כיון שהיה כבר מקוים מהקמה הראשונה, מ"מ אחר שנשאל על הקמה הראשונה חלה, וכמו בנשבע שני פעמים, שאם נשאל על שבועה ראשונה חלה שניה.

העושה תמורת עולה תמורת שלמים: אם אמר תחול זו ואח"כ תחול זו - לכו"ע תפוס לשון ראשון, שמאחר שחלה תמורת עולה אין יכול לחול עליה תמורת שלמים. אמר 'לא תחול זו אלא אם כן חלה זו' - שניהם חלים, ותרעה הבהמה עד שתסתאב, ויביא בדמי חציה עולה ובדמי חציה שלמים. אמר 'תמורת עולה תמורת שלמים' - לרבי מאיר נתכוון שתחול זו ואח"כ זו, ולכן היא עולה, לרבי יוסי בודקים אותו שמא נתכוון ששניהם יחולו בבת אחת, ואז תרעה הבהמה עד שתסתאב, ויביא בדמי חציה עולה ובדמי חציה שלמים.

אמר האב או הבעל: 'קיים לכי ומופר לכי, ולא תחול הקמה אלא אם חלה הפרה', אם לא חלה הפרה לא חלה הקמה, שכך התנה, ואם חלה הפרה שוב לא שייך שתחול הקמה - לרבי יוסי שבמוציא שני דברים נתכוון לשניהם הרי נתכוון גם להקמה וגם להפרה, והקמה אי אפשר שתחול ולכן חלה הפרה, ואף לרבי מאיר כן הוא, שהרי כאן הוסיף שלא תחול ההקמה אם לא חלה ההפרה, וגילה דעתו שמקפיד על חלות ההפרה ולא על ההקמה.

איבעיא באמר: 'קיים ומופר ליכי' [שבלא 'ליכי' אין 'קיים' כלום, ולכן הם כלולים יחדיו. ויש גורסים שאמר: 'קיים ליכי ומופר ליכי בבת אחת'] - האם כיון שאין שניהם יכולים לחול, לא חל כלום, או שהוא ספק מי משניהם חל, ואפשר שחלה ההקמה וממילא אינו יכול להפר. ופשטו שכל שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו, ולא חל כלום, ויכול להפר.

יום ראשון פרשת עקב - י"ז אב תשע"ה

דף ע' ע"א

ספיקות בקיום לזמן מסוים: א. אמר 'קיים לכי היום' - האם כוונתו לקיים רק להיום ומופר למחר, או כיון שלא אמר בפירוש שלמחרת יהא מופר, אינו מופר. ב. אף אם אמר בפירוש: 'קיים

נערה שיצאה לרשות עצמה על ידי שנתבגרה, או שנשאת ונתגרשה - אין אביה מפר נדריה, וגם הארוס לבדו אינו יכול להפר, שאין הארוס מפר בלא שותפות האב.

ארוס האחרון מפר בשותפות האב אפילו נדרים שנראו לארוס הראשון - כך קיבל שמואל מרבותיו לדייק מהמשנה ששנתה שחזרה ונתארסה 'בו ביום', והיינו מפני שמדובר בשמע הארוס הראשון, ולכן אם כבר עבר היום נתקיים הנדר ושוב אין הארוס השני יכול להפר. והמקור: נאמר 'ואם היו תהיה לאיש ונדריה עליה', ו'עליה' מיותר ללמד זאת.

ארוסה שנדרה ושמע אביה והפר לה, ולא הספיק הבעל לשמוע עד שמת, ונתארסה בו ביום ואפילו מאה פעמים - אביה ובעלה האחרון מפירים הנדר. לפירוש ראשון בר"ן: - גם לדעת בית הלל הוא, ואף שלדעתם אם לא חזרה ונתארסה, כיון שהוקלש כל הנדר אין אומרים שנתרוקנה רשות לאב, ואינו מפר לה, כשחזרה ונתארסה, הארוס השני הוא במקום הראשון ואין הנדר צריך לעבור לרשות אחרת. לפירוש התוספות: היינו רק לשיטת בית שמאי שהפרת האב מיגז גיז, וכיון שנשאר חשיבות בנדר, זוכים בו האב והארוס השני ומפירים אותו בשותפות, אבל לשיטת בית הלל הפרת האב מיקלש קליש את כל הנדר, ואין בו חשיבות לזכות בו, ולכן אין האב יכול להפר אפילו עם בעלה האחרון.

שמע בעלה והפר לה, ולא הספיק האב לשמוע עד שמת הבעל, וחזרה ונתארסה בו ביום - לפירוש ראשון בר"ן: לבית שמאי - הפרת הארוס מיגז גיז חצי הנדר, וכיון שעשה מעשה גמור נסתלק מהנדר כח הפרת ארוס, ואף כשמת ובטלה הפרתו, ולכן האב לבדו מפר הנדר בלא הארוס השני. לבית הלל - הפרת הארוס מיקלש קליש, וכיון שאין כאן מעשה גמור עד שיפר גם האב, זוכה הארוס השני בזכות הפרת הנדר, ולכן אביה ובעלה אחרון מפירים בשותפות. לפירוש התוספות: לבית שמאי - מאחר ששמע הארוס הראשון את הנדר אף אילו לא הפר לו, כיון שכבר זכה בו, שוב אין הארוס השני זוכה בו, אלא האב מפר לבדו. לבית הלל: אף שנראה הנדר לארוס הראשון, הארוס השני זוכה בו, והאב ובעל האחרון מפירים בשותפות, ואף אם כבר הפר הארוס הראשון צריך הארוס השני להפר עם האב, שכיון שמת בטלה הפרתו.

מדברי בית הלל הוכיחה הגמרא כמאמרו של שמואל - שארוס אחרון מפר גם נדרים שנראו לארוס הראשון.

לכי היום ומופר לכו למחר יש להסתפק - האם למחר הנדר מופר, או כיון שההקמה חלה היום שוב אין שייך להפר למחר. ג. אם נאמר שאין להקים היום ולהפר למחר - אמר רק 'מופר לך למחר', האם משמע מדבריו שהיום מוקם ושוב אין חלה ההפרה למחר, או שמא כוונתו שמהיום הוא מפר למחר ואינו מקים היום. ד. אם נאמר שכיון שהפר רק למחר אין ההפרה חלה, יש להסתפק באמר 'קיים לשעה', האם כוונתו שיהא מופר לאחר שעה, וההפרה חלה כיון שכל היום הוא זמן הקמה והפרה, או כיון שלא אמר כן, לא. ה. אם נאמר שאינו מופר כיון שלא אמר בפירוש שאחר שעה מופר, יש להסתפק באמר בפירוש שאחר שעה מופר, האם ההפרה חלה, או כיון שכבר הקים שוב אין יכול להפר. [ולהלכה כל הספיקות לחומרא].

'הריני נזירה' ושמע בעלה ואמר 'ואני' - אינו יכול להפר, כיון שהתפיס בנזירותה גילה דעתו שמרוצה בו, ואף אם נאמר שהמקיים לשעה יכול אחר השעה להפר, כל שאמר סתם 'ואני' הרי זה כאומר שיהא קיים לעולם ולא רק לשעה.

מת האב לא נתרוקנה רשות לבעל, שנאמר 'בנעוריה בית אביה' - משמע שאף שמת האב עדיין היא בביתו.

מת הבעל נתרוקנה רשות לאב, שנאמר אחר דין הפרת האב: 'ואם היו תהיה לאיש ונדריה עליה' - משמע שנתארסה לאחד ומת ונתארסה לשני, ומקיש קודמי הויה שניה לקודמי הויה ראשונה שמפר לבדו. ובהכרח היינו בנדרים ששמע אותם הארוס, שאלו שלא נראו לו כבר שמענו מ'בנעוריה בית אביה' שהאב מפר לבדו. [אך אם חזרה ונתארסה - אביה ובעלה האחרון מפירים נדריה, כמבואר להלן דף ע"א].

דף ע"ב

יפה כח האב מכח הבעל - שכשמת בעל נתרוקנה רשותו לאב, אך כשמת אב לא נתרוקנה רשותו לבעל. ויפה כח הבעל מכח האב - שאם קידשה שהיא בוגרת, והגיע הזמן לכנסה שמתחייב הארוס במזונותיה (שעברו י"ב חודש מבגרותה, ולכל הפחות ל' יום משתנארסה. וכן נערה שעברו י"ב חודש משתבעוה להנשא), הארוס מפר לבדו, אבל האב לעולם אינו מפר אחר בגרות. ולהלן (ע"ג): יתבאר שזו היא שיטת רבי אליעזר, אבל לחכמים לעולם אין הארוס יכול להפר לבדו.

יום שני פרשת עקב - י"ח אב תשע"ה

דף ע"א ע"א

ארוסה שנדרה, נתגרשה בו ביום, חזרה ונתארסה בו ביום אפילו למאה - אביה וארוס האחרון מפירים נדריה, שהארוס מפר בשותפות האב נדרים שקדמו לאירוסין.

יום שלישי פרשת עקב - י"ט אב תשע"ה

דף ע"ב ע"א

איבעיא בארוס שגירש וחזר ואירסה בו ביום אם

[שאף שהאפוטרופוס שמע בשליחות הבעל - כל זמן שהבעל עצמו אינו יכול להפר (כיון שלא שמע) גם שלוחו אינו יכול להפר], ועושה כן הבעל מחמת שחושש שכשישמע הנדר יהא טרוד ולא יפר. [ובמסכת נזיר העמידו ברייתא זו כדעת רבי אליעזר שאפשר להפר קודם הנדר, שלדעת חכמים שאי אפשר להפר - אי אפשר למנות שליח לעשות דבר שהוא עצמו אינו יכול לעשות. ואין להקשות שא"כ יכול הוא עצמו לומר כעת שמפר כל נדריה שתידור מעתה עד שיחזור - מפני שאז אם ירצה לחזור בו לא יוכל, משא"כ כשממנה שליח, אם יתחרט יוכל לבטל שליחותו].

יום רביעי פרשת עקב - כ' אב תשע"ה

דף ע"ג ע"א

'ושמע אישה' - פרט לאשת חרש, שצריך שיהא יכול לשמוע. [אך בעל שיכול לשמוע - אין השמיעה מעכבת, שכל שראוי לבילה אין בילה מעכבת בו. ואף שמהברייתא כאן אי אפשר לפשוט כן - שמא לאו דווקא חרש אלא כל שלא שמע, מדברי רמי בר חמא ומפשטות המשניות שהובאו לעיל יש לפשוט כן].

אין משקים שתי סוטות כאחת, לת"ק - מפני שלבה גס בחבירתה, לרבי יהודה - משום שנאמר 'והשקה' (במפיק ה') והרי זה כאילו נכתב 'והשקה אותה' - לבדה.

הפרת בעל לשתי נשיו כאחת: לת"ק שאינו דורש לענין סוטה 'והשקה' - לבדה כך אינו דורש 'ואם ביום שמוע אישה יניא אותה' - אותה לבדה, ולרבי יהודה הדורש שם כן - כך דורש 'לבדה' בנדרים. [וכן הדין באב המיפר לשתי בנותיו כאחת. ולהלכה: י"א שמפר לשתיים, ולרמב"ן והר"ן דורשים 'אותה' - לבדה. וכן לענין הקמה אינו מקים לשתיים כאחת].

ארוסה שהגיעה זמנה להנשא וחייב בעלה במזונותיה - לרבי אליעזר הארוס לבדו מפר נדריה, ולחכמים [היינו רבי יהושע] אינו מפר עד שתכנס לחופה. ומהו הזמן: בתולה - בבוגרת ל' יום, ובתנאי שעברו י"ב חודש מבגרותה, ובנערה י"ב חודש. אלמנה - ל' יום.

משנה ראשונה סברו שמהגיע זמנה להנשא אוכלת בתרומה, לרבה - שיטה אחת היא עם שיטת רבי אליעזר שאמר שמיפר נדריה, כיון שהרי היא קצת ברשותו, שאם לא כן לא היו חכמים מתירים לה לאכול בתרומה. לאביי - משנה ראשונה היא גם לדעת חכמים החולקים על רבי אליעזר, כיון שאיסור ארוסה בתרומה אינו אלא מדרבנן [ובהגיע הזמן אין חשש סימפון - שבדקה, ואין חשש שתשקה לאחיה ולאחיותיה - שמייחד לה מקום]. ודברי רבי אליעזר שבעלה מפר נדריה כשהגיע זמנה, הוא משום שכל הנודרת על דעת

יכול להפר מה שגדרה לפני הגירושין, אם גירושין כשתיקה - כיון שלא קיים לה, או כהקמה - כיון שידע שאחר שיגרשה לא יוכל להפר לה. אבל אם החזירה ונשאת לו פשוט שאינו מפר - שאין נשוי מיפר נדרים הקודמים לנישואין. ואם נתגרשה מנישואין וחזר ונתארסה לו - פשוט שאינו מפר, שכיון שנישאת אין לאביה רשות בה, וארוס לבד אינו לכול להפר בלא האב. [ודווקא בהחזירה באותו יום, אבל אם החזירה למחרת בודאי אינו מפר, שהרי עבר יום השמיעה, ואף שבסוף היום לא יכל להפר. והספק הוא גם בהחזירה אחר, שאם גירושין כשתיקה יכול הארוס השני להפר. להלכה: לרמב"ן - כיון שלא נפשט הספק יש להחמיר שגירושין כהקמה, לרשב"א - כאן לא נפשט הספק, אך מדברי שמואל לעיל (דף ע"א.) יש להוכיח שגירושין כשתיקה, וכן הלכה].

נדרה והיא ארוסה ונתגרשה ונתארסה בו ביום אפילו למאה - אביה ובעלה האחרון מפירין נדריה, ואם גירושין כהקמה היינו דווקא אם לא שמע הארוס הראשון קודם שגירשה.

דף ע"ב ע"ב

דרך תלמידי חכמים להפר כל נדרי בתו הנערה קודם נישואיה - שאחר הנישואין אינו יכול להפר. וכן דרכם שהארוס מפר נדריה לפני הנישואין - שאחר הנישואין אין הבעל מפר נדרים הקודמים.

איבעיא אם אב ובעל וארוס יכולים להפר בלא שמיעת הנדר, ואין להוכיח ממה ששינו שדרך תלמידי חכמים להפר כל נדרי הבת והאשה לפני הנישואין, ומשמע שמפירים אף שלא שמעו הנדרים - שיש לומר שמתוך שאומרים לה כן היא נזכרת ומפרטת נדריה, ושוב מפירים לה אחר שמיעתם. [ויש גורסים שאמנם האב חייב לשמוע קודם הנישואין ולהפר לה, אבל הבעל יכול להפר קודם הנישואין לכשישמע הנדר, וכשישמע תחול ההפרה אף שעתה כבר נשואה היא, כיון שכבר הפר האב חלקו, ואפשר שאז חלה ההפרה למפרע. ולהלכה מפירים גם בלא שמיעה, כדלהלן ע"ג].

האומר לאשתו 'כל הנדרים שתדורי משאצא לדרך עד שאבא ממקום פלוני יהיו קיימים' - לא אמר כלום, 'כל הנדרים... יהיו מופרים' - לרבי אליעזר מופרים, ולחכמים אינם מופרים. ואם צריך שמיעה כדי להפר, יש לפרש שמדובר באומר לה שיהיו מופרים לכשישמע אותם, ואינו סומך שיפר כשישמע הנדר - שמא יהא אז טרוד.

האומר לאפוטרופוס: הפר כל הנדרים שגדרת אשתי משאצא לדרך עד שאשוב - לרבי יאשיה אינו יכול להפר, שנאמר 'אישה יקימנו ואישה יפרנו'. לרבי יהונתן יכול להפר, שבכל התורה שלוחו של אדם כמותו. ואם צריך שמיעת הבעל כדי להפר יש לפרש שמדובר באומר לה האפוטרופוס שהוא מפר לה לכשישמע הבעל

בעלה היא נודרת, אך לענין אכילת תרומה אפשר שמחמיר. [וחכמים סוברים שאין אדם נודר על דעת מי שמפרנסו, אמנם מודים שאשה נשואה נודרת על דעת בעלה, ולכן אף קטנה שנישואיה מדרבנן מפר הבעל נדריה. הנודר על דעת חבירו - י"א שאם אין חבירו רוצה הנדר הרי הוא בטל, והר"ן חולק, שאפילו בנודרת על דעת בעלה אין הנדר מותר אלא ע"י הפרה, ובנודר על דעת חבירו לא חידשה התורה שמועילה הפרתו, אכן אם אמר במפורש שנודר רק אם חבירו רוצה הנדר, אם אין חבירו רוצה הנדר בטל].

יום חמישי פרשת עקב - כ"א אב תשע"ה

דף ע"ד ע"א

נדרי שומרת יבם: לרבי אליעזר - היבם מפר, שמה אם אשה שקנה הוא לעצמו מפר, קל וחומר באשה שהקנו לו מן השמים, ואפילו שומרת יבם לשני יבמים אם עשה אחד מהם מאמר מפר, שסובר כבית שמאי שמאמר קונה ככנוסה ופוטרה בגט ולא בחליצה. לרבי יהושע - שומרת יבם ליבם אחד הרי הוא מפר, שיש זיקה [וזיקה ככנוסה ומפר לבדו, או אינה ככנוסה ומפר בשותפות האב], אבל לשני יבמים לא, שאין ברירה. ואף שעשה אחד מאמר, כיון שהאח השני יכול לאסרה עליו ע"י גט או ביאה, לכן גרועה מארוסה שהרי אין יכול לאסור ארוסה על הארוס. לרבי עקיבא - אין היבם מפר, שאין זיקה.

לשיטת האמורא רב אלעזר שגם לבית שמאי מאמר מועיל רק לדחות צרה ואינו קונה קנין גמור, היבם יכול להפר לשיטת התנא רבי אליעזר, כיון שסובר שבעלה החייב במזונותיה יכול להפר שנודרת עד דעתו, וגם כאן מדובר ביבם שעמד בדין וברח שחייב במזונותיה. [וב' פירושים בדעת רבי יהושע שביבם אחד יכול להפר: א. סובר יש זיקה כדלעיל. ב. מדובר באופן שחייב במזונותיה, וסובר כרבי אליעזר שלכן יכול להפר, אבל בשני יבמים שאחד יכול לאסרה עליו אינה נודרת על דעת הארוס שעמד בדין].

דף ע"ד ע"ב

לרבי אליעזר ששומרת יבם לשני יבמים אם עשה היבם מאמר מפר לה, אף שמקורו בקל וחומר מאשה שקנה הוא לאשה שהקנו לו מן השמים - היינו שקנה הוא ע"י מאמר מכח זיקה שהיא מן השמים.

מאמר אם אירוסין עושה - מה שאמר רבי אליעזר שהיבם מיפר נדריה היינו בשותפות אביה, ואם נשואין עושה - מפר היבם לבדו.

יום שישי פרשת עקב - כ"ב אב תשע"ה

דף ע"ה ע"א

האומר לאשתו כל הנדרים שתדורי מאותה שעה

שאצא מכאן עד שאבא ממקום פלוני יהיו מופרים: לרבי אליעזר מופרים בקל וחומר - מה אם יכול להפר נדרים שבאו לכלל איסור, כל שכן שיכול להפר נדרים שלא באו לכלל איסור, אבל אם אמר שכולם יהיו קיימין לא אמר כלום, שכיון שעדיין לא חלו אינם חזקים שיוכל לקיימם, לחכמים גם אינו יכול להפר, שנאמר 'אשה יקימנו ואשה יפרנו' - הקישם הכתוב, שרק נדרים שחלו ובאו לכלל הקם באו לכלל הפר.

דף ע"ה ע"ב

איבעיא בשיטת רבי אליעזר שיכול להפר קודם שנדרה - אם אינם חלים כלל, או שחלים ובטלים מיד, ונפקא מינה: נדרה היא בנזיר, ובא אחר ואמר: 'אני כמוה', שאם אינו חל - אינו נזיר, ואם חל ובטל - הרי הוא נזיר. [ואינו דומה לבשר שלמים לפניו ואמר 'זה כזה' שבהיתר הוא מתפס - ש'זה כזה' היינו כמו שהוא עכשיו, אבל כאן אמרה 'הריני נזירה' ולכן כשאמר 'אני כמוה' משמע שמתפס בנזירות שאמרה היא. ואינו דומה לתולה נדרו באחר שאם הותר העיקר הותר התלוי בו - דהיינו דווקא בהתרת חכם שעוקר הנדר למפרע כאילו לא היה הנדר מעולם, אבל בהפרת הבעל שאינה אלא מכאן ולהבא, בהפרת האשה לא הופר התלוי בה].

סברו להוכיח שלרבי אליעזר אינם חלים כלל, שכך משמע הקל וחומר - אם הפרה מבטלת נדרים שחלו כבר, כל שכן שמעכבת שלא יחולו, שאילו חלים ובטלים הרי חלו ואין זה קל וחומר. ודחו: גם אם חלים ובטלים שייך הקל וחומר - אם הפרה מבטלת נדרים שחלו ולא היתה הפרה עמהם, כל שכן שתפר נדרים שנולדו במזומם עמהם - ההפרה שנולדה יחד עם חלות הנדר.

שנינו בברייתא שרבי אליעזר למד דינו בקל וחומר אחר: מה נדרי עצמו שאינו יכול להפר אותם אחר שכבר נדר, מכל מקום יכול להפירם קודם שנדרם - ע"י תנאי שכל מה שעתידי לידור יהא בטל, נדרי אשתו שיכול להפר אחר שנדרה, כל שכן שיוכל להפר קודם שנדרה. וסברו להוכיח מכך שאינם חלים כלל, בדומה לתנאי שהוא עושה קודם שנודר שגורם שלא יחול כלל הנדר. ודחו שיש לומר שאין הכוונה להשוות הדינים ממש, אלא תנאי שמתנה על נדריו גורם שלא יחול הנדר כלל [שכיון ששכח תנאו בשעת נדרו הרי זה נדר בטעות], והפרת נדרי אשתו קודם שנדרה גורם שיחול הנדר ויבטל מיד [שבזה לא שייך לומר שהנדר בטעות. ואעפ"כ שייך ללמוד הק"ו, שכיון שבנדרי עצמו טעות שקודם נדרו גורמת שלא יחול הנדר, אף שבאופן זה אין שייך לבטל הנדר אחר שכבר נדר - שהרי כל פתח שפותחים לו מגלה שנדר טעות, ואעפ"כ צריך שאחרים יתירו לו, כל שכן בהפרת בעל שכשנעשית אחר הנדר עוקרת אותו מכאן ולהבא, כשנעשית קודם הנדר יש לה לגרום שהנדר יבטל מיד אחר שיחול].